

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	16 Chwefror
Swyddog / Aelod Arweiniol	Cynghorydd Brian Jones a'r Cynghorydd Tony Thomas / Judith Greenhalgh
Awdur yr adroddiad	Helen Vaughan-Evans
Teitl	Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol Cyngor Sir Ddinbych (2021-2029)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn sôn am Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol Cyngor Sir Ddinbych (2021/22 – 2029/30).

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Cyflwyno'r ddogfen strategaeth derfynol er mwyn i'r Cyngor benderfynu a ddylid ei mabwysiadu neu beidio.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Cabinet yn argymhell y dylai'r Cyngor fabwysiadu Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol Cyngor Sir Ddinbych (2021/22 – 2029/30).
- 3.2 Bod y Cyngor yn cadarnhau eu bod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad A) fel rhan o'u hystyriaethau.

4. Manylion am yr adroddiad

- 4.1. Gwnaeth y Cyngor gyhoeddi Argyfwng ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol ar 9 Gorffennaf 2019 a oedd yn cynnwys set o gamau gweithredu ar gyfer y Cyngor, gan

gynnwys y nod i sicrhau bod y Cyngor yn garbon sero net erbyn 2030 fan bellaf, cynyddu bioamrywiaeth yn Sir Ddinbych a llunio cynllun eglur er mwyn cyflawni hyn.

- 4.2. Yn 2019, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Gynllun Cyflawni Carbon Isel i Gymru “Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel” a osododd yr uchelgais y byddai'r sector cyhoeddus yng Nghymru yn garbon sero net erbyn 2030. Bydd gofyn i'r Cyngor gymryd rhan yn Nhrefn Adrodd am Nwyon Tŷ Gwydr Llywodraeth Cymru, a gosod llinell sylfaen, monitro ac adrodd ar y cynnydd tuag at fod yn garbon niwtral (polisi 20) yn flynyddol.
- 4.3. Mae Strategaeth y Cyngor ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol (Atodiad B) yn mynd i'r afael â chwmpas Datganiad Argyfwng y Cyngor ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol a'r hyn sy'n ofynnol gan y Cyngor o dan Drefn newydd Llywodraeth Cymru ar Adrodd am Nwyon Tŷ Gwydr.
- 4.4. Mae'r Strategaeth i gyd yn ymwneud â sicrhau bod y Cyngor yn Garbon Sero Net ac yn Ecolegol Gadarnhaol erbyn 2030. Mae'r ddogfen yn esbonio'r hyn rydyn ni'n ei olygu gyda'r ddau darged hynny, sut mae'r Cyngor yn perfformio gyda'r ddau ar hyn o bryd, sut rydyn ni'n gobeithio bydd 2030 yn edrych i'r Cyngor ar ôl i ni gwrdd â'n hamcanion a'r newidiadau a'r camau gweithredu rydyn ni'n gobeithio'u cyflawni dros y 9 mlynedd nesaf, yn amodol ar sicrhau'r cyllid angenrheidiol. Gellir gweld ffeithluniau sy'n cymharu'r ddau darged ar gyfer 2030 yn Atodiad C.
- 4.5. Mae'r gwaith hwn wedi cael ei lywio gan y Gweithgor Argyfwng ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol a gafodd ei sefydlu fel rhan o'r datganiad argyfwng. Mae'r grŵp hwn yn cynnwys dau gynrychiolydd o bob parti gwleidyddol a gynrychiolir yn y Cyngor, gan gynnwys y ddau Aelod Arweiniol ar gyfer hinsawdd a newid ecolegol.
- 4.6. Os caiff ei gymeradwyo, bydd Bwrdd y Cynllun Corfforaethol yn monitro'r cynnydd ar gyflawni'r amcanion a amlinellir yn y Strategaeth. Bydd y Pwyllgorau Craffu ac Archwilio Mewnol yn craffu ar gydymffurfiaeth a chynnydd, yn ôl disgrisiwn y Prif Archwilydd Mewnol a'r Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu. Bydd papur yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor bob blwyddyn yn amlygu'r cynnydd a wnaed, gan gyfeirio yn ôl at Ddatganiad y Cyngor ar yr Argyfwng Hinsawdd. Bydd y strategaeth yn cael ei hadolygu a'i hadnewyddu bob 3 blynedd (2024 a 2027).

5 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1 Bydd y Strategaeth yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Flaenoriaeth Amgylcheddol bresennol o fewn y Cynllun Corfforaethol 2017-2022 (yn benodol, targed i weld gostyngiad o 15% mewn carbon a phlannu 18,000 yn fwy o goed erbyn 2022).
- 5.2 Mae'n cynrychioli'r ddogfen gyflenwi sy'n nodi y dylai'r Cyngor gwrdd â'i nod i fod yn Garbon Sero Net ac yn Ecolegol Gadarnhaol erbyn 2030, mewn ymateb i'r Argyfwng Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol a gyhoeddwyd gan y Cyngor yn 2019.
- 5.3 Bydd ein Strategaeth yn amlinellu ein cyfraniad at bolisi Llywodraeth Cymru sy'n dymuno gweld y sector cyhoeddus yn garbon niwtral erbyn 2030, sicrhau bod Cymru yn cwrdd â'i tharged sydd wedi rhwymo mewn cyfraith i leihau allyriadau o leiaf 95% erbyn 2050 ac mae'n cefnogi dyletswydd statudol y Cyngor o dan Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 i "geisio cynnal a chynyddu bioamrywiaeth".

6 Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 Bydd angen buddsoddiad cyfalaf ar gyfer rhai o'r newidiadau a'r camau gweithredu a amlinellir yn y Strategaeth, bydd angen cyllid refeniw ar gyfer rhai eraill, a chyflawnir rhai heb unrhyw gostau ychwanegol o gwbl. Bydd llawer o'r newidiadau a'r camau gweithredu yn arbed arian i'r Cyngor yn y tymor hir. Er mwyn cyflawni'r strategaeth hon dros y 3 blynedd nesaf, credwn y bydd yn costio tua £9 miliwn o bunnoedd i gyflawni'r prosiectau sydd eu hangen er mwyn cyflawni popeth rydyn ni'n dymuno ei wneud. Mae'n debyg y bydd rhaid i ni fuddsoddi swm tebyg yn y blynyddoedd sy'n arwain at 2030 yn y dyfodol. Bydd pob ymyrraeth yn cael ei gwerthuso ar wahân – yn ariannol, drwy achosion busnes cyfalaf a thrwy gynlluniau a phrosesau cyllideb refeniw, ac ar gyfer lles ac aliniad cynaliadwyedd, drwy'r broses asesu effaith ar les sydd eisoes wedi'i sefydlu.
- 6.2 Ni fydd rhaid i'r cyngor ddarparu'r arian hwn i gyd ar ei ben ei hun. Rydym yn disgwyl y bydd grantiau gan Lywodraeth Cymru, Llywodraeth Prydain a chyrff cynorthwyol ar gael i'n helpu i ariannu'r gwaith sydd wedi'i gynllunio dros y 9 mlynedd.

- 6.3 Bydd gweithredu'r Cyngor drwy ddefnyddio dulliau carbon isel ac ecolegol gadarnhaol yn golygu y bydd rhaid i ni ddylunio a chyflwyno ein gwasanaethau mewn ffordd wahanol a bydd yn golygu newid polisi. Bydd alinio cynlluniau busnes gwasanaethau, rheoli perfformiad, mecanweithiau rheoleiddio a llunio penderfyniadau ar gyfer ein huchelgeisiau o ran Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol yn helpu i gyflawni'r gwaith.

7 Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

- 7.1 Mae diogelu a gwella lles cenedlaethau'r presennol a chenedlaethau'r dyfodol yn greiddiol i Gynllun Gweithredu a Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol Cyngor Sir Ddinbych, gan eu bod yn mynd i'r afael â newid hinsawdd a newid ecolegol. Gweler Atodiad A i ddarllen yr adroddiad llawn.

8 Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

- 8.1 Gwnaeth y Cyngor gynnal cyfnod ymgynghori ym mis Ionawr a Chwefror 2020 yn gofyn am adborth gan y cyhoedd ynghylch targedau arfaethedig y Cyngor i fod yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol ac ynghylch unrhyw syniadau am sut gall y Cyngor gwrdd â'r targedau erbyn 2030. Mae'r adroddiad cryno ar yr ymatebion a gafwyd yn yr ymgynghoriad â'r cyhoedd ar gael yn gyhoeddus [yma](#).
- 8.2 Gan adeiladu ar syniadau'r cyhoedd, bu swyddogion yn gweithio drwy 2020 gyda Chynghorwyr a Swyddogion o'r Cyngor cyfan i ddatblygu'r Strategaeth, gan gynnwys cynnal gweithdai gyda'r holl feysydd gwasanaethau a swyddogion allweddol, rhoi cyflwyniadau i'r Cabinet a'r Uwch Dîm Rheoli a rhoi cyflwyniadau ym mhob un o Grwpiau Ardal yr Aelodau.
- 8.3 Ym mis Tachwedd a Rhagfyr 2020 gwnaeth y Cyngor gynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y ddogfen ddrafft a defnyddiwyd yr adborth a gafwyd i lunio Strategaeth derfynol y Cyngor. Mae'r adroddiad cryno ar adborth yr ymgynghoriad ar gael yn gyhoeddus [yma](#).

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

- 9.1 Mae'r goblygiadau ariannol wedi eu hamlinellu'n eglur yn Adran 6. Mae'r Gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer 2021/22 yn cynnwys buddsoddiad o gyllideb sylfaen gwerth £0.389m. Mae'r buddsoddiad a amlinellir yn yr adroddiad hwn yn galw am gynnydd

blynyddol yn y gyllideb a fydd yn mynd drwy broses flynyddol y gyllideb. Mae'n bwysig fod y ffynonellau ariannol allanol mor uchel â phosibl er mwyn lleihau'r effaith ar gyllid y Cyngor. Fel y nodwyd yn Adran 6, mae'n bwysig fod prosiectau unigol yn mynd drwy'r prosesau cymeradwyo arferol (Grŵp Buddsoddi Strategol ayb).

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae'r risgiau amlwg wedi eu cynnwys yn Atodiad D.

11 Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 Adran 2, Deddf Llywodraeth Leol 2000 – y pŵer i wneud unrhyw beth mae Cyngor Sir Ddinbych yn ei ystyried a fyddai'n debygol o hyrwyddo neu wella lles amgylcheddol eu hardal.

11.2 Adran 111, Deddf Llywodraeth Leol 1972 – y pŵer i wneud unrhyw beth y bwriedir iddo hwyluso, neu sy'n fanteisiol at gyflawni unrhyw un o swyddogaethau'r Cyngor.